

Результати опитування, проведеного фахівцями Українського науково-дослідницького інституту з проблем молоді, показали, що молоді сім'ї на перше місце висувають функцію народження і виховання дітей (90,3 % опитаних), на друге – задоволення потреб у коханні, особистому щасті, почуття захищеності (74,2 % респондентів). На третьому місці, відповідно, опинилася функція «ведення домашнього господарства», потім – «задоволення сексуальних потреб», «духовне спілкування» і «розвиток особистості членів сім'ї». На останньому ранговому місці респонденти зазначили можливість підвищити завдяки шлюбу свій соціальний статус (10 % респондентів) (Вербець, В.В., 2009).

Висновки. Отже, на задоволення обох партнерів шлюбом впливають як соціальні, так і психологічні фактори. Економічний, політичний стан країни, соціальне середовище мають свій вплив на розвиток подружніх відносин, але при гарно налагодженому контакті шлюбних партнерів, при достатній обізнаності у психології сім'ї та бажанні ці фактори є другорядними. Основний вплив на рівень задоволеності шлюбом відіграють все таки психологічні фактори.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробці та апробації корекційних програм щодо узгодження сімейних ролей та ціннісно-орієнтаційних відмінностей.

Список використаної літератури.

1. Ткаченко, В.Є., (2011), Соціально-психологічні умови благополуччя подружніх відносин, 120 с.
2. Вербець, В.В., Субот, О.А, Христюк, Т.А., (2009), Соціологія: Навчальний посібник, Київ, 550 с.
3. Голод, С.И., (1984), Стабильность семи: социологический и демографический аспекты, 325 с.
4. Бодалев, А.А., (1989), Сім'я в психологической консультации, Педагогика, Москва, 315 с.
5. Буторин, К.П., (1997), Семья в системе нравственного воспитания, Основные проблемы воспитания подростков, Гнозис, Москва, 368 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

УДК 159.331.54

*Литвинчук Т. А.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Проблема професійного самовизначення учнівської молоді посідає важливе місце у педагогічній та

віковій психології, оскільки стосується вирішального моменту у життєвій реалізації особистості. Особливої актуальності вона набуває у ранньому юнацькому віці. У зв'язку з цим, центральним і досить складним завданням сучасної школи є формування в учнівської молоді здатності до свідомого та самостійного вибору професії і подальшого оволодіння нею. Вирішення цього завдання багато в чому залежить від активної позиції самих учнів, від усвідомлення себе суб'єктом власного життя, прагнення до особистісної самореалізації, вміння виважено і самостійно приймати відповідальні рішення. Тому вивчення професійного самовизначення старшокласників може надати нові можливості для його оптимізації.

Короткий аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні передумови вивчення цієї проблеми оприлюднені у психолого-педагогічних дослідженнях розвитку особистості таких вчених, як І.Д. Бех, Г.С. Костюк, П.Р. Перепелиця, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко та ін. Проблема психічної регуляції професійного самовизначення у певній мірі висвітлювалась у розробках таких психологів, як Б. Ананьєв, Є. Клімов, О. Мороз, Д. Ніколенко, Н.Г. Побірченко, М.Л. Смульсон, Б.О. Федоришин та ін. Центральним новоутворенням особистості у ранній юності є готовність старшокласника до життєвого самовизначення (І.В. Дубровіна), осередком якого є професійний вибір.

У виборі професії старшокласники, передусім, орієнтувались у минулому на престижність професії (її соціальну значущість), вимоги професії до особистості, принципи й норми взаємин, характерні для даного професійного кола. На теперішній час помітно зростає прагматичність молоді при вирішенні цього питання.

Мета статті – провести дослідження особливостей професійного самовизначення старшокласників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна ситуація розвитку старшокласників є невід'ємною умовою, чинником підготовки їх до вступу в самостійне життя, до вибору професії, визначення подальшого життєвого шляху. Звідси – найбільш актуальною особистісною проблемою старшокласника є здійснення життєвого самовизначення, яке б дало йому в майбутньому змогу повною мірою реалізувати себе в кар'єрі, громадському житті, у сім'ї.

Психічний розвиток у ранній юності – це необхідна основа, яка дає змогу особистості свідомо й обґрунтовано здійснити вибір подальшого життєвого шляху відповідно до своїх можливостей та індивідуальних потреб. Перевірка правильності зробленого життєвого вибору, а у деяких випадках і його зміна триває у другій половині юнацького віку – пізній юності.

У вітчизняній психології ранній юнацький вік визначається в межах від 14-15 років до 17-18, який співпадає з періодом навчання в старших класах закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) або з навчанням у

спеціалізованих школах (10-11 кл.), технікумах, училищах (Асмолов, А.Г., 1990).

В перехідний період до юнацтва загострюються протиріччя, які пов'язані з професійним дійовим самовизначенням. Але воно вимагає розібратись і у власних інтересах, здібностях, і не тільки проектувати майбутнє, а й реалізовувати його. Зростає відповідальність особистості, бо кожна помилка може мати драматичний характер. Завдання професійного самовизначення в черговому порядку вирішується по закінченню школи, коли планується або обрати шлях одержання вищої освіти, або безпосередньо включитись у трудову діяльність. Професійне самовизначення як самостійне і незалежне визначення життєвої перспективи й вибору майбутньої професії — найголовніше завдання розвитку в ранньому юнацтві (Ярошенко, В.В., 1983).

В період дорослішання в старшокласників зростає усвідомлення своєї унікальності, власного світосприймання, оформлюється «Я-концепція» в трьох компонентах: як суб'єктивне уявлення про самого себе, настанова по відношенню до себе (або емоційно-ціннісне ставлення) та поведінковий компонент, що характеризує виявлення «Я-образу» та ставлення до себе в поведінці серед оточуючих людей. Самовизначення набуває дійового характеру: юнак починає діяти, реалізовувати плани, стверджуючи той чи інший образ життя, починає активно готуватись до засвоєння обраної професії (факультативи, гуртки, репетитори, самоосвіта тощо).

Самооцінка набуває більшої стійкості стосовно своєї цінності як особистості, але вона може змінюватись при оцінці своїх здібностей, нахилів, можливостей (Шавір, П.А., 1998). Соціальна ситуація розвитку старшокласника створює фактор суперечності між ідентифікацією та індивідуалізацією його особистості серед оточуючих людей (Д.І. Фельдштейн). З одного боку, молоді люди прагнуть до незалежності, самостійності, захищають своє право на індивідуальність. З іншого боку, посилюється ціннісно-орієнтаційна діяльність, виникає прагнення свідомо будувати свою поведінку відповідно до існуючих суспільних норм і вимог. Результатом взаємодії процесів індивідуалізації та ідентифікації є диференціація розумових здібностей та інтересів, розвиток інтегральних механізмів самосвідомості, вироблення світогляду, життєвої позиції юнаків та юнок.

Життєве самовизначення відбувається з наголосом на головне новоутворення психіки старшокласника – його світогляд, що становить програму узагальнених поглядів на дійсність, де наукові знання переплітаються із переконаннями й ставленнями.

Висновок. Нами зроблені узагальнені висновки щодо основних напрямків соціально-психічного розвитку особистості в юнацькому віці:

- Посилюється почуття особистісної самовизначеності, цілісності (ідентичності).

- Відбувається професійне самовизначення, самостійне обрання життєвої мети та професії.

- Розширюються та розвиваються ціннісні світоглядні орієнтації, самостійність, відповідальність, рефлексивна самосвідомість, самоцінність, самоповага.

- Конкретизується індивідуальний - особливий стиль розумової діяльності, розвиваються та удосконалюються розумові здібності та спеціальні на основі диференціації інтересів та орієнтації на майбутню професію.

Таким чином, під професійним самовизначенням старшокласників слід розуміти як процес становлення мотиваційно-сміслової домінанти суб'єкта праці у цілісному просторі життєвого шляху, де успішний вибір професійної діяльності виступає критерієм їх успіху у житті.

Перспективи подальших досліджень полягають в детальному вивченні і поглибленому аналізі поняття «успішного професійного самовизначення старшокласників», в підвищенні ефективності підготовки учнівської молоді до усвідомленого вибору професії, а також орієнтуванні старшокласників на подальше професійне зростання.

Список використаної літератури.

1. Асмолов, А.Г., (1990), Психология личности, Просвещение, Москва, 167 с.
2. Шавір, П.А., (1998), Психология професійного самовизначення в ранній юності, Наука, Київ, 307 с.
3. Ярошенко, В.В., (1983), Школа і професійне самовизначення учнів, Рад. школа, Київ, 113 с.

ТЕОРЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАХІВ ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.942

*Марківська Н. О.,
студентка спеціальності «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Суттєві зміни, що відбуваються сьогодні у різноманітних сферах діяльності в тому числі і в освіті, вимагають глибокої перебудови психологічної науки відповідно до нових реалій. Домінуючим принципом сучасної концепції життя визначається психічно здорова особистість, а тому робота психологів із страхами особистості є важливою складовою поліпшення загального здоров'я людини, її продуктивної діяльності. Виходячи з цього дослідження страхів